

ABONAMENTUL.

Pentru monarhie:
Pe an 18 cor. 1/2 an
9 cor. 1/4 an 4-50 fil.

Pentru străinătate:

Pe 1 an 24 cor
1/2 an 12 cor.
1/4 an 6 cor.

Unirea

INSERTIUNI.

Un șir garmond:
odată 14 fil., a doua
oară 12 fil. a treia
oară 10 fil.

Tot ce privește
foaia să se adreseze
la: Redacțiunea și
administrațiunea
„Unirea” în Blaj.

Foaie bisericească-politică. — Apare: Marța, Joia și Sâmbăta.

Revolverul.

Zilele din urmă au adus surprize sângeroase în vârtejul valurilor politice. Certurile și obstrucția opoziției au luat deodată o întorsătură bruscă, înlocuind gălăgia de până acum cu revolverul. Lucru ne mai pomenit în anele altor parlamente, în casa țării noastre, deputatul Kovács Gyula (jidan de origine) a descărcat trei focuri de revolver asupra contelui Tisza, fără a-l putea răni însă. Atentatorul a încercat apoi să se sinucidă, dar n'a reușit, căci glonțul i-a fost extras, cu operație, și probabil va rămâne în viață, ca să dea seama de fapta sa criminală.

Atentatul a stârnit o senzație enormă; Kovács e preamărit de presa opozițională, în vreme ce foile guvernamentale îl hulesc și cearcă, cu orice preț, să descopere și complici de ai lui, în sinul opoziției. Atentatorul, înainte de a-și duce la îndeplinire fapta, a trimis Majestății Sale o scrisoare, în care îl roagă, să înlăture dela putere pe Tisza și Lukács, cari calcă în picioare constituția țării și să țină seamă de jurământul ce l-a depus pentru observarea constituției, provocându-se la fidelitatea ce a dovedit-o națiunea maghiară față de tron, în împrejurările cele mai grele chiar.

*

Atentatul n'a împiedecat însă întru nimic cursul rapid al votărilor, cu cari Tisza aprobă toate pretenziunile coroanei, în speranța sigură, că în schimb, va putea stoarce și el o mulțime de favoruri pe seama „națiunii”. Ședințele decurg după șablonul obișnuit: opoziția începe cu vociferări și sgomot infernal, apar polițiștii și îi scot din Cameră, și urmează apoi votarea

tuturor proiectelor, în pas gimnastic. Tisza va ajurna în curând camera, sistându-i activitatea pentru sezonul vacanțelor, în nădejdea, că până la toamnă spiritele se vor calma foarte mult și totul va reîntra în alvia obișnuită.

Opoziția, în urma atitudinii volnice a contelui Tisza, s'a coaliat de nou și pregătește o acțiune de propagandă și agitare, pentru răsturnarea guvernului și a politicei de terorizare a contelui Tisza.

Acțiunea opoziției va lua, probabil, dimensiuni mari, căci are și sprijinul muncitorimei, care nu se retrage dela argumente cât de puternice, când e vorba de validitatea drepturilor pentru care luptă.

Ne putem aștepta deci la o luptă foarte violentă, ceea ce este un simptom îngrijitor. Cu toată patima, cu care decurgeau în trecut frământările politice, a lipsit totuși din ele nota stridentă a focurilor de revolver. Iată, că de aici înainte se amestecă și revolverul între argumentele luptelor politice, și cine știe, dacă Kovács nu va face școală! În Agram, de pildă, un student a descărcat asupra banului Cuvaj un foc de revolver, ucigând pe șeful de secție. Lumea politică comentează atentatul din Agram cu multă amărăciune, prezintându-l ca un ecou al descărcăturilor de revolver ce au resunat în parlamentul nostru.

Sunt, fără îndoială, semne foarte îngrijorătoare, cari poartă germele unei furtune mari; preludiul unei sguduirii spre care se precipitează evenimentele politice în goana lor oarbă.

Cei ce stau la cârma țării, să bage bine de seamă și să nu pripească evenimentele, căci lucrurile pot lua foarte ușor o întorsătură fatală!

Opoziția cătră națiune. Ziarele maghiare publică un manifest iscălit de deputații opoziționali, în care protestează împotriva volniciei contelui Tisza. Iată ce se spune în el:

Președinte ilegal. Tisza a ajuns în scaunul prezidențial în mod ilegal, călcând în mod brutal legile țării. Astfel el numai de fapt ocupă funcția de președinte al camerei, dar nu și de drept. În locul regulamentului camerei a introdus forța brută, a adus poliția în cameră și cu ajutorul acesteia își face mendrele nebune. Regulamentul camerei trebuie să fie un bun comun al majorității ca și al opoziției. Tisza a confiscat acest drept.

Maioritatea imorală. Nici într-o țară nu s'a falsificat într'un chip atât de sălbatec voința poporului ca la noi. S'a creat o majoritate cu cele mai murdare mijloace, de corupție, de terorism. Chiar și cea mai perfidă călcare de lege se razimă pe această majoritate slugarnică, grețosă, care aplaudă umilirea constituției și îngroparea parlamentarismului ungar. O astfel de majoritate nu poate avea nici o îndreptățire morală, să accentueze mereu principiul majorității.

Pentru ce se calcă legile? Singura justificare a faptelor lui Tisza și a majorității guvernamentale e, că opoziția a încercat să împedecă prin obstrucție votarea reformelor militare. Nu-i adevărat! Opoziția a cerut numai, ca atunci când poporului i-se cer noui și grele jertfe, să fie împărțit și cu drepturi politice. Am cerut, ca condițiune a votării reformelor militare, introducerea sufragiului universal egal și înlăturarea din proiectele militare a pasagerilor cari ating dreptul nostru public. Guvernul a răspuns cu un ultimatum provocător, după care imediat a urmat cea mai revoltătoare teroare parlamentară.

Legile lui Tisza nu sunt legi. Nu pot fi valabile aceste legi cât timp ele au fost votate pe cale ilegală. Prin călcarea în picioare a legilor existente nu se pot crea noi legi. Desbaterile ce urmează în cameră nu le putem privi ca legale și ori ce hotărâre ce sar aduce acolo o considerăm ca ilegală și declarăm că nu ne vom suduna ei. Guvernul actual e mai rău decât cel de ordină al lui Fejérváry. Apelăm la conștiința națiunii care suntem siguri nu va suferi mai departe încălcările de legi ci ea un om va sări și va zdrobi cu puterea-i morală pe satrapii cocoțați la putere.

Din dieceza de Lugoj.

(Continuare și fine).

XVI.

În măsură mai potențată au să slujească consolidării materiale și mijlocit progresului spiritual al diecezei fondurilor și fundațiunile diecezane aflătoare în administrația Veneratului Capitlu și manipulate la Casa Centrală diecezană.

Raport despre starea acestor fonduri și fundațiunii, apoi despre depozite prezentează Casa Centrală. Din acel raport se poate constata, că Ven. Capitlu își împlinește cu îngrijire datoria de administrator conștient, și că instituția Casei Centrale diecezane se dovedește din zi în zi de foarte salutară și folositoare. Din același raport se poate vedea, că starea fondurilor și depozitelor manipulate la Casa Centrală diecezană cu finea lui Decembrie 1911, respective cu ziua de azi face Cor. 1,720.543'28.

Fundațiuni nouă, pe lângă cele arătate la Convictul diecezan, de la anul 1903 încoace și până azi s'a făcut următoarele:

a) Fundațiunea I. Giuca p. parohia Marcovăți;

b) Fundațiunea Nicefor Ganga pentru parohia Secaș;

e) Fundațiunea Demetriu Grecu pentru convictul diecezan (10.486'60 cor.);

d) Fundațiunea Nic. Secoșan, care va intra în vigoare după moartea văduvei (5000 cor.)

e) Fundațiunea Maria Braia, care ajunge la 90.000 cor.

f) Fundațiunea can. Nicolae Nestor de 25.000 cor.

La aceste se adaug fundațiunile întemeiate de noi:

g) Fondul de rezervă al Veneratului Capitlu (8986'26);

h) Fondul perpetuu de ss. liturgii (8414'70);

i) Fondul Bibliotecii diecezane (992'08);

j) Fondul Cancelariei diecezane (1061'78)

k) Fondul cultural al diecezei Lugoj (3778'20.)

În urmă la aceasta rog a se socoti:

l) „Fondul subsidiar diecezan“ întemeiat din agonisala noastră, străpus deja în regulă în administrarea Veneratului Capitlu, care fond face în realitate valoare de 100.000 cor. Și dacă la suma aceasta se vor adăuga sumele depuse de mine ca fundațiuni la Convict, Catedrală, Mănăstirea Prislop și fondul cultural, atunci va rezulta suma de 120.000 cor. ce cu mare mângâiere o închin acestei dieceze mie atât de scumpe.

XVII.

Administrării bune a fundațiunilor noastre ieste a se mulțumi, că azi vă putem prezenta un proiect de statute pentru fondul deficienților și viduo-orfanal. Nouăle statute prevăd o îmbunătățire notabilă a sortii preoților deficienți, a văduvelor preotese și a orfanilor de preoți, o îmbunătățire, care corespunde stărilor din celelalte dieceze ale provinciei noastre bisericesti, deși acolo sunt împrejurări mai favorabile pentru augmentarea de asemenea fonduri de ajutorare. Îmbunătățirile propuse țin cont de starea fondurilor noastre și de capitalizările necesare, ca aceste fonduri să poată răspunde și lipselor, ce în viitor în măsură și mai mare se vor ivi.

Amintesc aici, că pentru ajutorarea preoților deficienți și dela înaltul guvern am exoperat anual câte 1800—1900 cor. și dacă aceste ajutoare, nemate în socotire la facearea statutelor noi, se vor putea dobândi și în viitor, atunci cu atâta va crește în fiecare an statul activ al fondului preoților deficienți.

XVIII.

În ordinea de idei privitoare la consolidarea materială a diecezei voiu aminti aici trei evenimente îmbucurătoare, cari trei parohii din dieceză le-au ridicat și au să le ridice și mai mult la stare de înflorire.

Parohia primă e Aradul, de cari se leagă mari interese ale diecezei, știut fiind, că acest oraș însemnat, situat pe țărâmură drept al Mureșului, a fost alipit de dieceza Lugojului anume pentru a spori vaza acestei dieceze.

În Arad casa parohială și biserică era în ruină. Orașul ca patron disputa comunei dreptul de proprietate asupra intravilanului, pe care iera biserică și casa parohială și doria să mute și ridice acele edificii afară la o margine a orașului. Comuna bisericăscă a trebuit să-și dovedească dreptul de proprietate cu proces dobândit la Curia regească. Astfel față de folosirea acelu intravilan am încheiat un contract cu orașul, și cu alt contract încheiat cu firma Codilla și Co. sau ridicat și se vor ridica în Arad două palate de chirie cu câte trei etaje, biserică în preț de 70.000 cor. casă parohială în valoare de 50.000, care pe lângă cvartir cu 5 chilii și încăperi laterale de lipsă va mai asigura parohului și un venit anual de 1200 cor. la an, fără de care venit lateral nici nu ar putea să subziste parohul din Arad. Valoarea tuturor edificărilor acestora va fi cu loc cu tot cel puțin 800.000 c. și după trecerea timpului de usufruct asigurat întreprinzătorilor parohia Arad va dispune peste un venit anual, care îi va face posibil împlinirea cu prisos a tuturor lipselor sale culturale.

La ducerea la bun sfârșit al acestui lucru mare au ostenit mult mai ales Ilustr. Sa prepozitul Ioan Boroș, apoi parohul actual, mon. dr. Laurian Luca și domni ad-

FOIȚA.

Din taina nopții.

(Cântece.)

I.

Cum stau cu capu'n podul palmii
Și-mi țes prin minte 'nstreinarea,
Un dor mi-se 'nfrîpă 'n suflet
De stau să plâng cum plânge marea.
Căci par'că văd prin ceața nopții
O casă 'n margine de vale,
Și 'ntr'însa-ți deslușesc pe masă
Portretul blând al feței tale.
Și par'că-l văd pe tata, maică,
Gândind la multe și la fiul,
Și nu ști că la 'nnoțătura
E frate bietul cu pustiu...

II.

Cum stai robit de reverie,
Visând la clipele de mâine,
Mai simți tu suflet cu prihană
Amarul luptei pentru pâine?...
Mai simți deșurta amăgire
Ce te 'nsoțește pe vecie,
Mai simți păgâna desnădejde
Și chinul inimei pustie?...
Așa-i că nu mai simți banalul
Ce-ți umple simțul cu durere?...
Visează deși, căci doară visu-i
Menirea inimei stinghere...

III.

Să râzi când râde firea întreagă?...
Să plângi când plânge 'n taină vântul?
Aici tu suflet fără stâmpăr,
Aici tu singur ai cuvântul.
Căci tu ești doma milostivă
În care cântă cântărețul,
Și tu ești crișma dela feară
Pe care-o bate tot drumețul.
Și tu cunoști doar taina lumii
Și firea patimei rebele,
Deci întrebați, cercați de suflet
Enigma visurilor mele...

Zlagna-română, 1912.

Aurel Nan.

Legenda rozei de Crăciun.

de

Selma Lagerlöf.

Traducere de Valeriu Crișian.

Din peștera pădurii Gölge, a plecat odată mama hoților a cerși prin sate. Umbla cerșind din casă în casă și-a ajuns și în Öved, unde pe atunci era o mănăstire. Femeia a bătut la poartă și a cerut pâine. Portarul, prin o ferestruică i-a dat șase pâni. una pentru ea, iar cinci pentru copii ei.

Până-când femeia sta la poarta mănăstirii, copii au alergat încolo și încoace. Unul o trăgea de șurț, ceea-ce însemna, că a văzut ceva. O ruga pe mamă-sa, să vie cu el, să vadă.

Întreaga mănăstirea era încunjurată cu un zid puternic, copilul însă a descoperit o ușă în dos, care era numai rezimată cu un băț. Mama hoților a mers acolo, a împins ușa și ea de regulă fără ori-ce permisiune a intrat.

Priorul mănăstirii Öved pe timpul acela era unul cu numele Ioan, un botanist foarte învățat. În grădina mănăstirii a plantat o mulțime de flori; aici a intrat femeia cerșitoare.

Văzând florile pe o clipă s'a oprit în prag mirându-se. Era în toiul verii și florile albastre, roșii și galbene păreau așa de frumoase. După aceea un zimbet de satisfacție i-a trecut pe față și a plecat înainte pe cărarușă îngustă, ce ducea printre straturile de flori.

În grădina lucra un călugăr, era grădinarul mănăstirii. Cât ce a văzut-o i'a zis, să iasă afară! Dar mama hoților sorbea mai departe cu privirea florile mirositoare și nici că a băgat în seamă vorbele grădinarului. A trecut înainte pe lângă rozele galbene și roșii, admirând isopul, cel de-o culoare violacee și potirul roșu-auriu a capri-foiiului.

Bunul monach, ce să fi făcut altceva, decât că s'a dus după ajutor.

S'a întors însoțit de alți doi frați. Femeia a luat-o la fugă printre straturi și striga în gura mare, că își va răzbuna, dacă nu o lasă să se uite la florile din grădină.

vocați dr. Ștefan C. Pop din Arad și avocatul nostru diecezan dr. Isidor Pop. Primească cu toți adânc simțita mea gratitudine.

A doua comună bisericească este Galatii, care posedă în hotarul comunei Câmpului un munte numit „Văcaria”. Când am venit la cârma diecezei lemnul de brad de pe acel munte iera vândut cu contract aprobat de ordinariat pentru suma de 8000 cor. Primind informația dela oficiile silvanale competente, că vânzarea nu e favorabilă bisericii, am reușit a invalida acel contract, și la nouă licitație ținută laolaltă cu lemnul din pădurile posesorilor și a bisericii nemite, în loc de 8000 cor. am dobândit peste 77.000 cor. Din suma aceasta s'a pus o sumă ca fond de împădurire, s'a edificat o biserică frumoasă înzestrată cu toate cele de lipsă, se dă un ajutor anual parohului de câte 5—600 cor. se ține gratuit un băiat din comună în conviciul diecezan, și cu toate aceste are se rămână un capital neatingibil de 50.000 cor. Și mai ie de observat, că în pădurea exploatată a mai rămas mult lemn de fag, pentru care în scurt încă se va dobândi o sumă frumoasă.

A treia comună cu viitor frumos e Cugirul. Aici am reușit să schimb hotărârea comitatului prin care a oprit comuna politică să deie o sumă de peste 20.000 cor. pentru edificarea unei biserici nouă. După rezolvarea cesiunii controversate privitoare la locul de edificare, comuna Cugir cu ajutorul acelei sume se gata a edifica o biserică monumentală în preț de 70.000 cor. punând astfel la aceea graniță a diecezei un monument vrednic de credința acelei comune fruntașe între cele de frunte.

XIX.

La cele expuse voui mai adange, că am reușit a sistematiza parohiile nou înființate:

Battonya, Belotint, Dragsina și Ohábafergács, și că s'an întemeiat iarăși comunități nouă în Rapoltul-mare, Folt și Hodoș, cu toate că nu am întrelăsat a face atenți pe respectivii credincioși la aproape imposibilitatea înființării și sistemării de parohii nouă.

XX.

Spre ușurarea membrilor veneratului Cler diecezan am lăsat a vi-se prezenta un proiect de statut pentru o reuniune diecezană de înmormântare. Cu adâncă întristare am trebuit să văd adevărat, cum la unii frați preoți în caz de moarte au lipsit și cele mai neapărat trebuincioase la progrediența creștinească a fratelui repausat. O asemenea stare deroagă mult demnității familiare preoțești și e potrivită a storce multe lacrimi și suspine. Aceste lacrimi dorește a le usca înfăptuirea reuniunii diecezane de înmormântare.

* * *

Venerat Conzistor plenar!

Am înșirat cele premergătoare, ca de succesele dobândite împreună să ne mângâiem și pentru acele laudă și mulțumită să aducem Dătătorului a toată bunătatea, dela Care singur vine tot darul desăvârșit. Și le-am înșirat, ca să vedeți câte mai sunt de făcut și supliant, ca dieceza să poată răspunde menirii ce o are ca factor cultural al poporului nostru.

Rog pe bunul Dumnezeu, să-mi ierte toate câte ar fi trebuit încă să le fac, și nu le-am făcut, și asemenea acele, cari nu le-am făcut bine.

Și vă rog și pe voi fraților, să fie judecata voastră peste mine indulgentă și binevoitoare. Iertați-mi, dacă vreodată v'aș fi supărat.

Și vă mai rog să-mi păstrați bună amintire, și când peste puține săptămâni veți

inceta a pomeni la slujbele sfinte numele nevrednicului episcop Vasile, rogu-vă să-l pomeniți în taina inimilor voastre, și mai ales la sfintele liturgii să nu uitați a pune la proscodomidic câte o particică și pentru sufletul aceluia, care așa de mult v'a iubit și care asemenea își va aduce aminte de voi în ale sale smerite rugăciuni.

Darul Domnului Nostru Isus Hristos, iubirea lui Dumnezeu Tatăl și împărțirea Sfântului Spirit să fie cu noi cu toți.

Lugoj, în Dumineca Tomii, anul Domnului 1912, la 1/14 April, al IX an al episcopatului nostru.

Dr. Vasile Hosszu,
episcop al Lugojului, preconizat
episcop al Gherlei.

Congresul din Alba-Iulia.

(Continuare Telegrama).

Românii din comunele Murfatlar, Alacap și Nazarcea Dobrogea salută cu mândrie pe frații lor întruniți la Alba-Iulia spre a se chibzui pentru apărarea bisericii, limbii și națiunii și roagă bunul Dumnezeu să le deie curaj și să le inspire soluția cea mai puternică spre a-și realiza sfântul scop pentru care sunt întruniți. N. Șteflea, Nicolae I. Dragomir, D. Șteflea etc.

Consimțind întru toate cu hotărârile adunării mărețe, dorim ca glasul poporului român asupra să triumfeze asupra uneltirilor dușmanului. Dr. Pavelen, Ion Chereșteș Fogărășian, Dr. Chitul, Rebreaș, Dr. Balinț, Seulean Mikes, Chirtos, Moldovan Isac.

Impedecată prin potopul năpustit asupra noastră prin esundarea Timișului regretăm că nu putem lua parte la adunarea pe care o salutăm în credința izbândeii. Dr. Izidor Pop, Dr. Vălean, Dr. Branște.

La auzul sgomotului a venit și priorul Ioan. Văzând cum stau trebile, celor doi călugări le-a poruncit, se meargă sus în chiliuțe, iar el a intrat în grădina. Priorul Ioan a mers la ea și i-a zis cu blândețe:

Îți place grădina mea cu flori?

Femeia l'a privit lung pe călugărul gârbovit, cărunț și într'un ton tot așa de blând, îi răspunse:

— Mai totău mi-a plăcut. Dar acum văd, că nici nu mai seamănă cu grădina aceea, pe care o cunosc eu.

Grădinarul supărat i-a zis:

— Înaintea ta stă priorul nostru Ioan — zise el, — care el singur a aranjat grădina aceasta, cu multă trudă și oboseală. Noi știm bine, că o grădină mai frumoasă ca aceasta, nu este în tot ținutul Skon. Destul de rău, că astfel vorbești, despre grădina aceasta.

— Dar să vedeți grădina, care o știu eu, apoi să ziceți. Să vedeți numai, pădurea Gőinge, cum se schimbă în seara de Crăciun, într'o grădină frumoasă și astfel se serbează acolo, oara nașterii Fiului lui Dumnezeu. În grădina aceea am văzut eu niște flori așa de frumoase, pe cari mi-a fost milă să le rup.

Grădinarul a voit să vorbească, dar priorul i-a făcut semn, să tacă. Din copilărie auzise povestea asta, că în seara aceea de Crăciun, pădurea îmbracă haina cea mai strălucită. A rugat pe cerșitoare, să-l ducă în seara de Crăciun, la peștera hoților.

Femeia mai întâi sta la indoială. Să cugeta la răul acela, ce iar putea ajunge, dacă le descopere locuința lor. Dar mai pe urmă totuși s'a învoit.

Priorul n'a spus nimănui planul lui. S'a întâmplat însă, că episcopul Abselon în drumul său spre Lund, s'a abătut pe la mănăstirea Öved și noaptea a petrecut-o acolo. Priorul i-a arătat grădina de flori și venindu-i în minte cerșitoarea, i-a spus ceva episcopului despre femeia aceea, ca de atâția ani trăește în mizerie într'o peșteră.

Cu însuflețire i-a vorbit apoi episcopului despre pădurea Gőinge, care în fiecare an la Crăciun se îmbracă în haine albe de sârbătoare.

În ziua primă de Crăciun priorul Ioan să afla în drum spre pădurea din Gőinge. Înaintea lui mergea un copilăș, lângă el, grădinarul.

În curând au ajuns în desișul pădurii. Drumul de aici înainte le era tot mai greu și cu cât înaintau mai mult, cu atât le era mai frig. Pe încetul au ajuns în ținături acoperite cu zăpadă.

Drumul era lung și obositor. Treceau pe cărări țepișe, peste dealuri acoperite cu mușchiu, prin mocirle, preste crângi și trunchiuri uscate, prin tușuri dese. Se insera, când au ajuns la o stâncă înaltă și cărunță. În stâncă era o ușă. Astfel au ajuns la țânta prețuptă.

Băiatul a deschis ușa. Înaintea lor era

peștera aceea, care servea de locaș hoților. În mijloc era un foc, iar în jurul lui stăteau purdelașii. În jurul focului se întindeau și paturile lor, făcute din mușchiu și frunze uscate. Pe unul durmea tatăl copilășilor.

Starețul Ioan a intrat curajos în peșteră, iar grădinarul l'a urmat.

— Șezi și dta lângă foc și te încălezește — îi zise femeia, dacă ești obosit, poți să te odihnești puțin.

Bătrânul stareț a ascultat de cuvintele ei. Drumul cel lung l-a obosit așa de tare, încât îndată ce s'a așezat pe patul de mușchiu, a adormit.

Grădinarul însă n'a voit să se culce, ochii și ținea atântiți tot spre foc, nu cumva să-i facă ceva bătrânului stareț. Pe încetul însă și el a fost cuprins de somn și-a început să moțăie.

Femeia a auzit un sunet prelung de clopot. I-a trezit din somn și au plecat. Dar afară era întunec și frig. Din depărtare vântul de meazăzi aducea un sunet prelung, armonios de clopot.

— Sunetul acesta cum să trezească pădurea din amorțeală — gândea priorul. Și cum sta acolo în frig și întunec, ținea de un lucru imposibil faptul acela, că pădurea să se străfoarme într'o grădină frumoasă.

(Va urma).

Impedecat de a lua parte în urma sistării comunicației salut pe această cale măreața adunare. Să se risipească dușmanii bisericii noastre. *Dr. Liviu Cigărean.*

Neputând participa aderăm la concluzele conferinței. Mateiu Pop și Iacob Margă preoții Ocnei, Gavril Marțian preotul Cheșeului de jos, Alexandru Mureșan preotul Vanudului, Aurel Ciurdărean preotul Săliștei, etc.

Salutăm adunarea cu aderență și ne supunem hotărârilor aduse pentru mântuirea limbii românești Augustin Szanty paroh, Dr. Ioan Papp avocat, Sallustiu Barbul farmacist, Vasiliu Ștefănică cand. de avocat.

Salutăm marele meeting și aderăm la concluzile aduse. Preoțimea și poporul român din tractul Becleanului.

Neputând participa salut adunarea aderez la concluzile ei numai peste corpurile noastre vor trece în sanctuarul națiunii. Dr. Nicolae Brânzeu parohul Vulcanului.

Aderez la hotărârile adunării istorice de azi. *Dr. Titu Mălăiu,*

Cu sufletul suntem acolo. Înainte. Vom învinge. Trebuie să învingem, căci cu noi este Dumnezeu. Poporul gr. cat. din Pete.

Nu milă ci dreptate cerem. Clericii Sătmăreni.

Vă dorim cea mai strălucită izbândă în lupta măreață pentru apărarea drepturilor limbii noastre strămoșești Dumnezeu să ne ajute. Saftu, Onițiu, Vecerde, Duma, Lengeru, Popu, Bogdan.

Românii din Abrud salută adunarea pentru apărarea bisericii române unite dorind izbândă deplină.

Salutăm frații întruniți întru apărarea limbii și bisericii. Gazeta Transilvaniei.

Implorând binecuvântarea atotputernicului Dumnezeu asupra lucrărilor meetingului aderez la hotărârile lui sperez întru învingerea adevărului și dreptății. Dr. Moisiș. (Va urma)

Corespondințe.

Din Bihor.

28 Maiu.

Am așteptat, ca cutareva dintre confrății districtuali mai tineri să-și iee osteneala a informa Onoratul public cetitor al prețuitei foi „Unirea” despre cel mai recent eveniment religios-cultural întâmplat în parohia Sâmbătsag din districtul protopopesec al Holodului. Intrelăsându-se aceasta îndrăznesc eu a lua asupra mea sarcina informării spre a dovedi că este neîndreptățită apostrofarea „nu se face nimica” în acest colț românesc al „întunecatului Bihor” pentru desrobirea spirituală și morală în care de secol era ținut și se mai ține încă intenționat încătușat acest foarte sărae și delăsător popor din aceste părți. Firește că muncă de zeci de ani se mai recere spre a ajunge la un rezultat, generalminte îmbucurător și amar se înșală acela, care condus de informațiuni lipsite de rezonabilitate, și necunoscând împrejurările neprielnice cugetă că, dezastrul moral-intelectual produs fără recriminare fie zis prin nepăsarea și indiferența al lor

zeci ori poate sute de ani, s'ar putea repara prin munca ori-cât de intensivă al lor doi-trei ani.

După aceste abateri revin la propusul de a fi cronicariul frumosașelor și edificătoarelor solemnități împreunate cu sfințirea bisericii din Sâmbătsag, cea mai fruntașă parohie din district.

Ași fi prea lung și poate plictisitor dacă n'aș estinde asupra originii acestei parohii, a împrejurărilor și circumstanțelor întemeierii, cari deși ar putea fi interesante, cuget însă că aceasta cade în sarcina fiitorului monograf. Drept acea mă mărginesc a constata, că credincioșii acestei parohii de origine nu sunt români, ci ruși, astăzi însă și-au uitat limba părinților lor, vorbesc numai românește, și cu toată viclenia și opintirile administrației șovine de ai acăpăra pe seama maghiarismului, ei simțesc românește și cu mândrie se afirmă de români.

Dinții de fier ai vremurilor au adus în stare desolată și biserica din Sâmbătsag și așa în vara anului trecut s'a ivit necesitatea restaurării ei și a casei parohiale asemenea foarte ruinate. Terminându-se în anul acesta restaurarea constătoare din ridicarea unui nou turn, zugrăvirea internă și alte reparări interne și externe mai mici, ziua sfințirii s'a desfășurat pe 12 Maiu a. e., când delegatul episcopesc Magnificul domn canonic-cancelar dr. *Corneliu Bulcu* însoțit de protopopul districtului sosind dinspre Holod cu trenul de 7 ore dimineața la gara Szombatság—Rogoz fu întâmpinat de clerul districtual și bineventat de preotul local Onor. Paul Tămăian. Ajunși apoi la biserică numai decât s'a început Utrenia, la finea căreia s'a îndeplinit sfințirea bisericii după prescrișele tipicali. La sf. Liturgie, la care au luat parte mulțimea credincioșilor și din satele vecine, după cetirea Evangheliei delegatul episcopesc rostește atât în conținut cât și în predare a preafrumoasă predică ocazională, laudând zelul și hărnicia credincioșilor, cari peste modesta sumă oferită de patronul, bisericii în scopul restaurării, din al lor propriu au mai contribuit peste 4000 Cor. afară de ceea au mai ridicat la curtea și grădina parohială un grandios gard (cinctură) cu 1600 Cor. După predică Magnificul delegat împărtășește binecuvântarea Arhierescă.

La finea Liturgiei între sunete clopotelor și cântările cantoriilor eșit-am cu toții în procesiune la cimiteriul cel vechiu, care deja fiind plin și nemai încapător, s'a închis cu solemnitate făcându-se părăstas și deslegarea morților. De aici s'a trecut în cimiterul cel nou, unde s'a oficiat sfințirea lui, iar la capăt a predicat cu mult efect preotul din *Decaneșdi* Onor. Ioan Papp.

După aceste ne-am reîntors cu toții în aceeași ordine la biserică, unde credincioșii au fost stropiți cu aghiasmă și li-s'a împărțit anafură.

A fost mare bucuria bunilor credincioși din Sâmbătsag văzându-și realizată dorința de a-și putea vărsa iarăși rugăciunile lor ferbiuți către Dumnezeu în biserica împodobită și însestrată cum numai puține alte biserici. Emoționat era sufletul lor auzind predica delegatului episcopesc, care a străbătut și mișcat inimile determinându-le la noue jertfe aducând altarului bisericii și neamului, a cărui vrednici fi vor să fie.

Programa zilei însă nu s'a sfârșit cu aceste, căci adunarea preotească de primă-

vară având a se ținea în acest an în parohia Sâmbătsag, terminul aceleia s'a amânat pe ziua de azi. În aceasta adunare afară de pertractarea altor obiecte, referitor la înființarea episcopie maghiară s'a ridicat și înaintat Preaveneratului Ordinariat episcopesc în Oradea-mare cu următorul protest:

„Adunarea districtuală protestează cu toată puterea cuvântului în contra atentatului îndreptat asupra bisericii noastre greco-catolice române în butul garanțelor cuprinse în Bule și Litere apostolice, precum și în legi sancționate de Majestatea Sa, intenționându-se din partea unor factor politici a-se rupe în modul cel mai barbar o însemnată parte din provincia noastră metropolitană, cu scopul de-a se încorpora proiectatei episcopii gr.-cat. maghiare, a cărei înființare nu este reclamată de nici o lipsă spirituală.

Protestează în contra volniciei de-a se dismembra din Eparhia noastră Oradană cele mai de frunte parohii în modul cel mai arbitrar, abuziv în contra opreliștei dreptului canonic, care interzice micșorarea teritoriului cutărei dieceze fără știrea și învoirea episcopului respectiv.

Își exprimă adunarea cele mai profunde mulțumiri înaltului Cor Episcopesc român unit pentru energicii pași făcuți întru conservarea neștirbită a imunității noastre bisericesti și special aduce prinos de adânc sentiment al Venerațiunii Ilustrului Cap al eparhiei Oradane pentru bărbăteasca sa defărmurire de a duce în persoană și a preda Majestății Sale și guvernului țării protestul întregii provincii metropolitane, — a-și lua toiagul pribegiei și — deși cuprins de o infirmitate corporală — a face o lungă și obositoare cale până în Roma și a depune la picioarele Sfinției Sale Pontificelui jalba unui neam întreg, a cere scut și apărare bisericii române unite, oare-când ocrotită de glorioșii săi înaintași.

În urmă adunarea își pune nădejdea în bunul Dumnezeu, din a cărui milă și îndurare zeci de veacuri, pe lângă toate opintirile dușmănoase a subsistat și credem cu tărie, că va mai subsista și de aci încolo despre ce poate să ne fie cheazășie și puterea de viață a poporului nostru, care între mii de primejdii și aztăzi luptându-se mai mult pentru lege și limbă decât pentru viață, nici-când nu va înceta a fi mândru de falnicul său nume străbun*.

(n-p).

Raport

despre activitatea societății de lectură Inocențiu M. Clain — a teologilor din Blaj — pe anul societar 1911/12.

Pătruși de glasul vremii, însuflețiți de eforturile și sbuciumările de înaintare ale neamului întreg, înaintașii noștri — înainte de aceasta cu 48 de ani — într-o clipă norocoasă, cu privirile ațintite spre zări îndepărtate, au pus temelii acestei societăți literare, menite să închege rândurile spre a forma o forță conștie și puternică, spre a se cultiva și educa reciproc între marginile unei societăți de atare natură. Nu se poate tăgădui, că a avut mare influință în formarea acestei societăți întemeierea Asociațiunii pentru cultura și literatura pop. român, diferitele societăți similare dela facultățile din Cluj, Pesta și Viena, precum și frământările ce se depuneau întru întemeierea academiei.

Era vremea aceea o vreme de trezire, de organizare, de temeinice începuturi de muncă. Începutul s'a făcut la 18 Faur 1864, când se înființează din partea teologilor din cursul I și II sub numele; *societatea teologilor*. Conducerea societății o avea o comisie din 5 membrii.

Taxa de membru era 50 de cruceri. În cea dintâi ședință se hotărăște scoaterea unei reviste, numită Furnica, care se cuprindă lucrările literare ale clericilor, în 2 exemplare, unul pentru arhivă, altul pentru învârtire — numit Circulanda. Biblioteca soc. se înființează, tot atunci, din partea a lor șase membri dăruind fiecare câte un op (3 rom. 2 germ. 1 mag.). Cu sfârșitul anului prim soc. a avut următorul spor; a ținut 5 ședințe ord. adm. și una extraord. biblioteca dispune de 37 opuri în 59 vol. iar cassa de 2 fl 14.

Începuturi modeste, pline de celea mai bogate nădejdi, de cel mai curat idealism, de cea mai curată dragoste.

Făcut odată începutul societatea înainteașă cu pași repezi și siguri.

Nu peste mult, înaintașii noștri, înfiorați de amintirea plină de mărire, de cea mai sfântă abnegație, cea mai mare dragoste de neam, cuprinși de amintirea acelu sfânt arhireu, a cărui icoană senină se desprindea și se desvăluia, din negura trecutului, tot mai mult și tot mai plină de lumină, de pe galbenele file vechi — își ia numele de Inocențiu M. Clain. În curând alvia veche e prea strimțată și începe să frângă zăgazuri începe să-și extindă activitatea prin editarea de cărți pe seama altora — activitate cu care s'ar putea mândri oricare societate literară de felul acesta. Activitatea societății s'a manifestat și în alte direcții, anume, prin aranjarea de concerte și serate literare pentru anumite scopuri nobile, de pildă; orfanotrofiu, statua lui Inocențiu M. Clain.

Dar ținta principală i-a rămas tot cultivarea, educarea membrilor săi.

Astăzi societatea are temelii solide și viitorul ei e asigurat pentru totdeauna.

Starea și activitatea ei, pe anul societar 1911—12 ni se prezintă în următorul chip.

Membri a avut; a) ordinari, toți alumnii seminarului în număr de 89.

b) fundatori! 1. Esc. Sa Dr. V. Mihályi de Apșa, Blaj, 2., I. M. Moldovan, prepozit, Blaj, 3., Simion Pop Mateiu, canonic, Blaj, 4., dna Iulia Laurențiu, preoteasă, Bercheș, 5., Nicolau de Calmutszky, 6., G. Petrovici, căpitan, România, 7., dr. Elefterescu, prof. Buceurești, 8., Ioachim Totoian, pr. Chișfalău, 9., Silvia Socol, m. Handrea, Selcut, 10., Il. Sa dr. Vas. Hossu episcop, Gherla, 11., Ioan Bozac pr. Sâmbotelic, 12., Iosif Lita protop. Iclod, 13., Erezii Ciacianii, 14., „Patria“ Blaj, 15., „Economul“ Cluj, 16., „Arieșana“ Turda, 17., „Mureșana“ Reghin.

c) Onorari; 1. dr. Demetriu Radu, episcop, Oradea mare. 2. dr. V. Szmigelszki, canonic Blaj. 3. Miron Dascălul, preot, Cetatea de baltă, 4. dr. Vas. Lucaciu, preot, Șișești. 5. dr. Elie Dăianu, protop. Cluj.

d) Extraordinari; 1. dsoara Emilia Coltar, Blaj. 2. Petru Suci, prof. Blaj. 3. Coriolan Neagoe, ucenic franzelar Blaj.

Comitetul, ales în șed. constitutivă din 4 Maiu 1911 și completat în șed. din 22 Oct. 1911, care a avut conducerea societății, a fost următorul; prezident: Teodor Groza

a. IV., viceprezident; Ion Crișan a. III., secretar: Ion Bejan a. IV., cassar: Emil Tătar a. III., controlor: Ion Bozdog a. II., arhivar: Ion Crăciunean a. III., bibliotecar: Vas. Cergizan a. II., vicebibl. Alex. Precup a. I., notar: Ion Oltean a. I., conducător de orchestră și cor: Ion Bacău a. IV., econom: Nic. Nicoară a. III., Ionel Câmpean a. I. și Aron Ignat a. I., membrii în comisia literară: E. Cosma și L. Târnavean a. IV., G. Ioan și L. Opriș a. III., S. Câmpean și R. Moldovan a. II., I. Modrigan și I. Pop a. I.

Iar, ca mersul soc. nici peste lunile de vară să nu stagneze, conform regulamentului, la sfârșitul acestui an scol. s'a ales noul comitet, care se va completa la toamnă. Prezident: Ion Crișan a. III., viceprezident: Ion Bozdog a. II., secretar: E. Tatar a. III. cassar: G. Târnavean a. II., controlor: O. Modorcea a. I., arhivar: H. Grama a. II., bibliotecar: Al. Precup a. I.

(Va urm.)

† Nina Csergedi n. de Ciato.

S'a născut în 1845 în Hususău din părinții Ștefan Ciato și Ana Mureșian. A fost nepoata prepozitului cândva Basiliu Rațiu, care i-a dat și creșterea. În anul 1863 a încheiat căsătorie cu Ioan Csergedi de Iod, pe atunci președinte al tribunalului din Târnavă-mică, mai târziu jude de tablă în Murăș-Oșorheiu. În anul 1889 a rămas văduvă. A murit în 4 Iunie 1912. Defuncta, de pie memorie, a fost membră fundatoare la „Asociațiune“. În butul mediului neprielnic, în care a trăit (în M.-Oșorheiu) a rămas o înflăcărată română, care n'a încetat nici-când a ceti, a simți, a gândi și lucra românește.

A urmărit cu cea mai mare atențiune toate mișcările noastre culturale și naționale. A fost abonată totdeauna la o foaie politică românească.

A trăit din o pensie foarte modestă, dar repausata, ca oarecând Rut, între spinii văduviei de 2—3 ani a împletit florile nevestezite ale credinții, iubirii și nădejdi în Dumnezeu. A murit, s'a rugat, ca o adevărată creștină și a cruțat. Din cruțările sale a lăsat o avere de circa 22 mii de coroane, din cari a dispus să se facă o fundațiune și mai multe legate, în sumă de 15 mii coroane, anume:

1. Fundațiune de stipendii de 12.000 cor.
2. Fundațiune pentru liturghii 500 cor.
3. Gimnaziului din Brad 500 cor.
4. Fondului ziaristilor români din Ungaria 600 cor.
5. Reuniunii învățătorilor gr.-cat. din arhidieceza de Alba-Iulia și Făgăraș 200 cor.
6. Reuniunii femeilor române din Blaj 200 cor.
7. Pentru masa studenților din Blaj 200 cor.
8. Pentru fondul spitalului din Blaj 300 cor.

9. Societății pentru fondul de teatru român 400 cor.

10. Pentru îngrijirea mormântului venitul dela 100 cor.

Repausata pentru cultura aleasă a fost mult stimată în viață, iar prin dispozițiile testamentari, a dat dovadă despre nobilele sentimente și despre inteligența superioară, ce a avut. Despre adormita Nina Csergedi cu dreptul putem zice cu sf. Scriptură: „Mierea cuminte se va binecuvânta“!

Familia repausatei a dat următorul anunț funebral:

Cu adâncă durere se aduce la cunoștință tuturor rudeniilor și cunoșcuților trecerea la cele vecinice a neuitatei și mult iubitei

Nina Csergedi n. de Csato

văduvă de jude la tablă și membră pe viață a Asociațiunii și a altor societăți culturale, întâmplată în 4 Iunie 1912. st. n. la oarele 4 $\frac{1}{2}$ p. m. după lungi și grele suferințe împărtășită fiind cu ss. Sacramente ale muribunzilor în al 67-lea an al vieții sale.

Rămășițele scumpei decedate se vor transporta dela locuința sa în 5 Iunie la oarele 2 p. m. la gară și de acolo la Marosvásárhely, unde în 6 Iunie la oarele 11 a. m. se vor așeza spre vecinică odihnă în cripta familiară din cimetiriul bisericii gr.-cat. Diciosânmărtin la 5 Iunie 1915.

Odihnească în pace!

Jalnica familie.

Noutăți.

Maramurășul a fost reprezentat la marele congres din Albajulia, prin următorii:

1. Din protopopiatul Ieudului: preoții Ion Birlea din Ieud și Mihai Hotea din Săliște;

2. Din protopopiatul Vișăului: protopopul Ion Coman din Vișăul-de-jos și Mihai Iuga din Vișăul-de-mijloc;

3. Din protopopiatul Marei: preoții Nicolae Doros din Breb și Andrei Serbac din Desești;

4. Din protopopiatul Sighetului: protopopul Ioan Doros din Dat Slatina;

Protopopiatele: Izei și a Cosăului, n'au fost reprezentate prin nime, asemenea din orașul Vișăul-de-sus, n'a fost nime.

Dintre inteligența din Sighet. dr. Ilie Mariș și dr. Tit Doros advocați.

Dintre țărenii din Ieud: Petru Balea Băltăianu; Ștefan Mariș; Ștefan Pleș; și Găvrilă Heteo; iar din comuna Breb: Ion Pop alui Laurențiu și încă 3 țăreni.

Turneul Zaharie Bârsanu.

Iubiții noștri artiști d-na și d. Zaharie Bârsanu vor pleca încurând în obicinuitul lor turneu de vară prin Ardeal și Bănat. Suntem siguri, că vor fi primiți cu dragoste și entuziasm în toate părțile. Acest turneu, al 9-lea va fi cel din urmă turneu al artiștilor noștri, va fi turneul de adio. Imprejurări puternice îi vor reținea de-acum înainte la datoria de pe prima scenă românească.

Celor cari n'au avut ocazie să vadă până acum arta acestor apostoli ai artei li-se dă prilej.

Programul e: Sibiu 4 Iunie st. v., Blaj 5 și 6 Iunie, Săliște 7, Miercurea 8, Sebeș 9, Alba-Iulia 10, Abrud 11, Brad 12, Orăștie 13, Hațeg 14, Caransebeș 15 și 16, Lugos 17, Lipova 19, Beiuș 21, Reșița 23, Bocșa 24, Oravița 25 și 26 Iunie st. v.

Conferență publică. Conferența dlui Horia Petra-Petrescu, care am anunțat-o în unul din numerii trecuți s'a ținut Miercuri în 5 l. c. A vorbit despre unele orașe ale Germaniei din punct de vedere cultural. Anume a vorbit despre Wartburg, Frankfurt am Main, Lipsca și Berlin. Înainte însă de a vorbi despre Germania, a citit prologul unei piese de teatru, operă a Dsale, după care a fost viu aplaudat. Conferența Dsale a fost însoțită de proiecțiuni cinematografice și ascultată cu cel mai viu interes. La capăt în numele desp. Blaj al Asociațiunii i-a mulțumit conferențiarului Dl Dr. V. Suci, canonic. Conferențiarul ia apoi cuvântul și-și exprimă bucuria, că poate contribui câtuși de puțin la luminarea poporului nostru și spune că ori și când ar simți lipsa lui, să-l cheme, căci el totdeauna e gata să-și implinească cu sfințenie misiunea sa. Mulțumim din suflet dlui Horia Petra-Petrescu pentru prețioasa contribuție la luminarea neamului nostru.

Iubileu. În Dumineca tuturor sfinților și-a serbat P. O. Domn Trifon Miclea protoposbiterul Pauciovei în Satulnou jubileul de 25 de ani de preoție Dumnezeu atotputernicul să-i lungească firul vieții, ca încă mulți ani să poată munci în via Domnului întru prosperarea sfintei biserici și a neamului nostru.

Invitare. Secția industrială a „Reuniunii Economice Române din Orăștie”, aranjază în scop filantropic Sâmbătă, 15 Iunie n. 1912 *Reprezentatie teatrală urmată de dans*, în sala cea mare dela hotelul „Central” din Orăștie. Inceputul la 8 și jumătate cre sara. Programul: I. „Despre femeia română” disertație de dl Petru Dieș. II. „Idil la țară”, comedie într'un act de M. Băulescu.

Convocare. Reuniunea învățătorilor Români Sălăgeni în senzal §-lui 34 din statute, își va ținea a XLII adunare generală ordinară în Giurtelec (Somlyógyörtelek) în 23 Iunie n. 1912. Se invită la această adunare generală și frații colegi din părțile învecinate, precum și Clerul și inteligența română precum și toți cei ce se interesează, sprijinesc și sunt binevoitorii învățământului popular. *Alimpiu Barboloviciu*, vicar și președinte. *Simion Oros*, secretar.

Dare de seamă și mulțumită-publică. Subsemnatul și pe această cale îmi țin de plăcuta datorință a aduce mulțumite acelor Preștimaiți domni cari au binevoit a suprasolvi cu ocaziunea petrecerei declamatorice-teatrale din 6 Maiu n. a. c. Alesandru Krausz notar Vulcan 10 cor., dr. Valer Pocol avocat Petroșeni 6 cor. 40 fil., G. Demian comerciant Vulcan 5 cor., Tiberiu Timoc Vulcan 6 cor., Alesandru Pap farmacist Vulcan 6 cor., dr. N. Oțariu avocat Petroșeni 3 cor., N. Morariu comerciant Petroșeni 3 cor., Nicolae Zugrav paroh Uricani 2 cor., dr. Iacob Radu canonic Lugoj 1 cor., Poppow Péter subinspector reg. de școale Deva 1 cor., Teodor Muntean tipograf Petroșeni 1 cor., Nicolae Todoran Coroiești 1 cor., Ioan Bora paroh Petros 5 cor. Pentru reuniunea învățătorilor români gr.-cat. din ținutul Hațegului sum cu stimă: *Șerban Șerban*, Inv. preș. reun. Valea-Lupului 9 Maiu 1912.

O. vișoară piesă populară în 3 acte de Octavian Prie (pag. 99). Se află de vânzare la librăria seminarială din Balázsfalva—Blaj și costă 60 fil. plus 10 fil. porto.

Partea Literară.

VOEVOZII.

Povestire originală a „Unirii”.

de Delu Bistriță.

(Continuare).

CAPITOLUL XXXI

Era noapte. Pe cerul senin și limpede ca apa pârâului de munte licureau în taină luceferii de aur. Peste piscurile cernite de hobotul nopții mizea un pătrar de lună, ascultând farmecul nopții și tainele Sucevei.

La curtea domnească furnicau boerii ca un moșinoi de furnici.

Ce se întâmplase?

Căpitanul Rasoviță împreună cu oștile vitejești se întoarseră plini de izbândă depe stepele Nistrului. Nici de astă dată n'aură năroc Tatarii să pustiască mânoasele moșii moldovene de peste Prut și să le stârpească ca grindina ori ca hrăparețele lăcuste. Acolo, spre paza Țarei, rămaseră numai oștile lefegii împreună cu tatăl lor, viteazul Moș Purice.

În Suceava întreagă era o mare bucurie pe urma sosirii oștene — dar era alta și mai mare, fiindcă la curtea domnească sosiră Doamna Despina Basarab cu jupânița Stana, depeste munții Ardealului, din târgul Sibiiului.

Vodă Ștefăniță auzind desupra răpirea ibovnicei sale Ruxanda, adusă în Moldova, după mult amar de vicisuguri, de istețul dragoman Pandele, numai decât dădu porunca să pornească o ștafetă, întocmită din câțiva boeri frunțași, spre Sibiu; să poștească pe Măriile Lor, doamna Despina și domnița Stana, la Suceava, la curtea domnească, la nunta Ruxandei.

Vodă, aflat pe stepele Nistrului, trimise poruncă domnească la Iași, la curtea Tăutu, ca jupânița Ruxanda să pornească cu ieromonarhul Gherasim, în strajă oșteană, la Suceava.

Ștefăniță mai pe urmă nu primi nicio veste din Moldova, ce se întâmplase cu domnița Ruxanda și cu ieromonarhul Gherasim. Vodă era morțic încredințat, că va găsi pe jupânița Ruxanda acasă, la curtea domnească în tovarășia doamnei Ruxanda și ieromonarhului Gherasim.

Azi, când se întoarseră și oștile și când sosi și mirele și doamnele mari din Ardeal, să prăznuiască nunta domnească, cea zi de obștească și mare bucurie pentru întregul popor, lipsea singura mireasă.

Vodă aflase din gura doamnei Ruxanda, că la curtea judecătorei se află o scrisoare pecetluită, din partea ieromonarhului Gherasim. Acea scrisoare fu ținută trei zile în teancul hârtiilor, zapisurilor, suretelor domnești, încurcate și păzite ca ochi din cap de logofătul Dragomir și de doamna Despina. Câțiva boeri cerură dela doamna Ruxanda, ca acea scrisoare să fie dusă la curtea judecătorei și ținută acolo, spre mai mare pază.

Dar nenorocire! — Scrisoarea intrase în pământ — era pierdută. Marele judecător Vasile Jianu, jură pe sfânta cruce, în fața domnului, că nu primise nicio scrisoare dela boeri! de asemeni și doamna Ruxanda cât și logofătul Dragomir jurară, că dădură scrisoarea celor trei boeri:

Moțoc, visternicul țarei, postelnicului Troțușan și cămărașului Mărza. Niciunul

însă din pomeniții jupâni nu se afla în Suceava. Acum Vodă înțelese, că ei vor fi furând scrisoarea, vor fi deschis-o, să afle unde-i mistuită ființa Ruxandei.

Ștefăniță începu să se înspăimânte, să se neliniștească, că scrisoarea ieromonarhului ajunse pe mâna trădătorilor, pe mâna vrăjmașilor...

Un gând îl înfioră, că iar îi se vor risipi visurile nopților și zilelor sale...

Doamna Despina întrebă neconținut pe jupâni de față, de n'au comva știința despre copila sa prăpădită în lume?

Dar nimeni din boeri n'o puteau liniști și mulțumi cu sigur răspuns, devremece tot nodul tainei era în scrisoarea ieromonarhului, furată de cei trei boeri.

Ajunge de știut, că pe câtă bucurie se stărnise în inimile tuturor de dragul nunții domnești, pe atâta amărăciune și necaz se puse peste sufetele nuntașilor.

Adeazi Vodă numai decât dădu poruncă Vornicilor, vătămanilor și cuzeilor, să cerceteze Suceava și neamul boerilor fugiți.

* * *

Trei zile de-a rândul stării Moțoc pe lângă doamna Ruxanda, să capete scrisoarea ieromonarhului, sub cuvânt, c'o duce la curtea judecătorei, spre mai mare veghere.

În sfârșit doamna — mult din îndemnul logofătului Dradomir, se învoi la cererea lui Moțoc, dând scrisoarea pe sava alor trei boeri: Moțoc, Mărza și Troțușan. Scrisoarea era încredințată visternicului Moțoc care în tovarășia celorlalți doi jupâni aveau s'o ducă la curtea judecătorei, în mâinile cinezului Vasile Jianu.

Dar Moțoc îndrăzneț, pofti pe tovarășii săi la curtea sa, desfăcu răvașul, din care află, că jupânița Ruxanda s'a făcut călugăriță și că slujește Domnului în sihăstria mănăstirii Putna.

Fără a mai pierde un pic de vreme, mai înainte de a sosi Vodă Ștefăniță cu oștile depe stepele Nistrului și doamna Despina cu jupânița Stana din Sibiu, Moțoc cu cei doi jupâni, în contăse sprintene, se repeziră călare, în sborul vântului, deadreptul la Mănăstirea Putnei.

Aici, Moțoc spuse cuvioasei starițe Eudochia, că vine în numele lui Vodă Ștefăniță, care poruncește, ca sora Pulheria (domnița Ruxanda) să se abată la curtea domnească din Suceava, devremece au sosit doamna Despina și domnița Stana Basarab — cari doresc cu foc să dea ochii cu fiica Măriilor Sale.

Starița începu a șovăi, a face greutăți, că tipicul nu învoește a împraștia măicuțele prin lume, ca să nu le vină ispită de a zice rămas bun stărei monahale.

Moțoc însă îi răspunse, că voia lui Vodă e voia lui Dumnezeu, că starița trebuie să dea drumul sorei Pulheria — fie și în tovarășia altor măicuțe. Când visternicul Moțoc arătă stariței scrisoarea ieromonarhului — că vine în numele lui Vodă — atunci de abea se hotărî să învoiască sorei Pulheria, de a se îndepărta de zidurile mănăstirești pentru o săptămână, în tovarășia altor două măicuți.

Înainte de plecare, Moțoc închise, dresă și pecetluisă scrisoarea ca mai înainte, imitând cu tot meșteșugul caracterul cirilicilor turnate de mâna ieromonarhului.

Apoi visternicul înmână răvașul jupânului Troțușan, însărcinându-l totdeodată, ca să se

Intorcă noaptea în Suceava, la curtea judecătorei: cu gând să răsfoiască hârtiile și suretele domnești, să aștepte scrierea pierdută și să dea de știut Măriei Sale.

Moțoc mai rugă pe jupânii Mârza și Troțușan, cari de altfel îl ascultau morțiș, să pornească numai decât la drum, devremece el mai zăbovește o clipă cu sora Pulheria, cu care va porni în urma lor, spre Suceava.

Starița Endochia dădu de călăuze și tovarășie pe alte două surori, tinere, prietene de-ale Ruxandei: pe sora econoamă Paraschiva Vintilă și pe sora Zenaida Agatanghel.

După ce maica stariță le dădu povețe, ca tot drumul să depene mătâniile, să se închine din acatistul Maicii Domnului, să se țină amândouă împreună, și mai apoi se ia seama la sora Pulheria — porniră la drum.

În căleasa dintâi se aflau cele două dragălașe măicuți, iar în urma lor, în a doua căleasă cei doi jupâni.

Porniră.

Dar dela cel dintâi popas jupânul Mârza își părăși tovarășul, luând în caleasa sa pe econoama Paraschiva, glumeată și peste măsură de veselă, iar jupânul Troțușan pe frumoasa soră Zenaida. Așa drumul li părea mai scurt și nu se mai plietiseau...

Dar din urmă jupânul Moțoc cu domnița Ruxanda nteci că gândiam să se zărească.

Jupânii socoteau c'or fi apucat'o spre alt drum mai scurt, prin codrii, spre cetatea domnească.

La mănăstirea Putnei, după plecarea celor doi jupâni cu cele două măicuțe, după multă rugămintă, curioasa stariță învoi sorei Pulheria să dea ochii cu visternicul Moțoc și să vorbească cu d-lui, singuri în patru ochi.

Cum domnița Ruxanda zări pe visternic cum îi pricepuse gândul. Ei schimbă numai câteva vorbe:

— Am venit, domnișo, să te mântui, după cum ți-am dat cuvântul. Pornim la drum pe înserate...

— Spre Suceava?

— Vai de mine! Ai putea crede una ca asta? Pornim spre țara românească... dar nimănui nici o vorbă despre asta!

— Firește!

— Ia-ți și lădița cu sculele și straele mirene...

— Amândoi vom pleca? te întreb fiindcă auzisem dela maica stariță, că mă vor întovărăși două maici: sora econoamă Paraschiva și sora Zenaida.

— Fii liniștită... Unu-i Moțoc în țara Moldovei. Pe d-lor li-am trimis cu jupânii Troțușan și Mârza: fieștecare câte una... li-am trimis spre Suceava. Nici jupânilor nu le tae capul despre șmecheria mea! Ei las' să ni aștepte din urmă... până la sfântul Așteaptă...

Ruxanda începu a râde de bucurie și nu știa ce să mai zică visternicului.

— Apoi vezi, du-te de-ți pune toate la cale, așa că pela toacă să pornim... mai decurând, ești mai biue...

Cum soarele asfințise și peste Putna începeau să întinde păturile întunericului, jupânul Moțoc cu domnița Ruxanda îmbrăcată călugărește, părăsiră sfânta mănăstire...

La Suceava ajunseră cu Doamne ajută cei doi jupâni cu cele două măicuțe, dar nu în puterea nopții, ci în faptul dimineții.

Jupânii auziră pe drum dela drumetii

ci sunt căutați de însuș Măria Sa Vodă și de cnezie.

Troțușan și Mârza, neliniștiți, și cu frica'n sin, se hotărâră să se abată de-a dreptul la curtea domnească și să descopere fapta visternicului Moțoc, ca să fie scutiți pe pedeapsă!

Intr'adevăr căleasa lui Troțușan și a lui Mârza trase în ograda curții domnești. Vodă când auzi do numele lor, se încruntă, dar totuși lăsă să fie înfățișați înaintea Măriei Sale cu cele două călugărite.

(Va urma)

BIBLIOGRAFIE.

A apărut:

Dr. IZIDOR MARCU:
Teologia pastorală volum I.
Didactică pastorală f. 8° 408
pag. 4 cor. Vol. II. Liturgica
f. 8° 586 pag. 5'40 cor. Sunt
indispensabilele fiecărui preot.

Se pot primi dela **Librăria Seminarului teol. gr. cat. din Blaj** cu prețul 9'50 cor.

A apărut: **Elemi Népiskola Ertesítő könyvecské** — Indice pentru școlile primare. Costă leg. 30 fil. + 10 fil. porto
Se află de vânzare la **Librăria seminarului teologic greco-catolic din Blaj-Balázsfalva.**

Verbele auxiliare: sunt, am, voi, de dr. **Octavian Prie** profesor gimnazial în Blaj. Se poate comanda la **librăria seminarială din Balázsfalva-Blaj.** Prețul 60 fil + 5 fil. porto.

Carte de citire maghiară pentru clasele: V. și VI. a școlii primare cu limba de propunere română, de **Ioan F. Negruișu** și **Petru Ungurean.** Carte aprobată pentru școlile primare prin ordinul ministerial Nr. 5,9421—1910.

ALBUMUL BUNEA

în o minunată execuție tehnică și cu un cuprins bogat de peste 200 pagini.

E admirabilă coperta în mai multe culori, după originalul pictorului nostru **F. C. Domșa.** Urmează, numai decât la început portretul cel din urmă al **canonicului Bunea** în patru culori. Și alte peste 20 clișee, apoi capete artistice, suplimente, etc.

Comandele se pot face la

Adresa: **Albumul Bunea — Blaj-Balázsfalva sau Librăria semin.**

Vatra familiară. Indemnuri și sfaturi pentru viața casnică. Cea mai potrivită carte pentru săteni! Cuprinde sfaturi creștinești și în o foarte frumoasă limbă populară. E editată de societatea de lectură a Clericilor din Seminarul Blajului. Se află de vânzare la oricare **Librărie românească.** Prețul 30 bani.

Biblioteca »Unirii«.

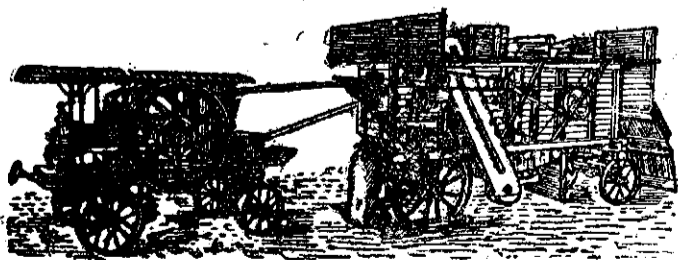
- 1 **Ben-Hur**, sau zilele lui Mesia, de **Lewis Valace** 2 volume . . . . . 2'90
- 2 **M. Eminescu.** Studiu critic. . . . . —'90
- 3 **Câteva momente din începutul bisericăi române**, de **C. Auner.** . . . . . —'20
- 4 **Nume de familie la românii din Ungaria**, de **A. Viciu.** . . . . . —'12
- 5 **Din viața lui I. Micul**, de **Mihail Străjan** . . . . . —'16
- 6 **Albertina.** Povestire de **Dr. V. Bojor** —'30
- 7 **Cestiuni din dreptul bis. unite.** p. I. II. 3'40
- 8 **Cele două fețe ale lumii** de **Nicu** —'30
- 9 **Ziva deșteptării** de **Aurel Fodor** —'16
- 10 **Cele două conștiințe**, piesă teatrală în 5 acte. Tradusă în românește din l. franceză de **Simion Zehan.** —'40

Proprietar-editor: **AUREL C. DOMȘA.**

Redactor respons.: **AUGUSTIN GRUIȚIA.**

NOUĂ FIRMĂ ROMÂNEASCĂ.

IOAN V. FËT
BUDAPESTA, Nagymező-utca 36. 1/2

Motoare cu benzină, ulei brut și gaz, dela 3 HP. în sus.

Tot felul de mașini și instrumente agricole, ca: **Trecătoare cu motor**, mânăj și mâna, pluguri, grăpi etc. Pompe de fântâni și incendiu cu forță motorică. **Mori, Mașini de sămănat cu mâna**, cari în urma ieftinătății, precisiunii și manuei ușoare sunt indispensabile pentru fiecare agricultor.

Prețuri moderate, catalog ilustrat și preliminar la dorință gratis și franco.

(55) 15—20

Capital social Coroane 1.200.000.

Telefon Nr. 188.

Post sparcassa ung. 29.349.

„Banca generală de asigurare“

societate pe acții în Sibiu—Nagyszeben

este prima bancă de asigurare românească, înființată de institutele financiare (băncile) române din Transilvania și Ungaria.

Prezidentul direcțiunii: **Parteniu Cosma**,
directorul executiv al „Albinei“ și prezidentul „Solidarității“.

„Banca generală de asigurare“ face tot felul de asigurări, ca asigurări contra focului și asigurări asupra vieții în toate combinațiunile. Mai departe mijloacește: asigurări contra spargerilor, contra accidentelor și contra grindinei.

Teate aceste asigurări „Banca generală de asigurare“ le face în condițiile cele mai favorabile.

Asigurările se pot face prin orice bancă românească, precum și la agenții și bărbații de încredere ai societății.

Prospecte, tarife și informațiuni se dau gratis și imediat.

Persoanele cunoscute ca acvizitori buni și cu legături — pot fi primite oricând în serviciul societății.

»Banca generală de asigurare« dă informațiuni gratuite în orice afaceri de asigurare fără deosebire, că aceste afaceri sunt făcute la ea sau la altă societate de asigurare.

Cei interesați să se adreseze cu încredere la:

„Banca generală de asigurare“
Sibiu—Nagyszeben. Edificiul „Albina“.

(1) 24—52.

MOBILE

Dormitoare, prânzere, chilii de domni, sa-loane, aranjare completă de hotele, cafenele și castele, mobile de fier și de aramă, tapete, perdele, policandre și pianuri se spedează ori unde

cu bani gata sau în condițiuni de plată foarte favorabile.

Un mare și pompos album de mobile 1 cor. La aranjări complete se trimite agent cu modele, ori unde, fără a se socoti spese pentru asta.

Modern Lakberendezési vállalat
Budapest, IV., Gerlóczi-utca 7. sz.
(88) 68—104 (Központi városháza mellett).

Un admirabil tablou după originalul marelui pictor *Obedeanu* reprezentând pe:

MIHAI-VITEAZUL

Cel mai războinic voevod, ne pare din acest tablou cu o putere de sugestie extraordinară. Se află de vânzare la Librăria sem. teol. gr.-cat. din Blaj. — Prețul tabloului cor. 1.50 fl.

Cadou de sărbători!

Admirabilul tablou

Din suferințele noastre,

Reprezintă un moment dureros din viața noastră. — Mărime 44/68 cm.

Se află de vânzare la Librăria Seminarului teol. gr.-cat din Blaj. — Prețul freat 2.20 cor.

Institut de asigurare ardelean

„Transsylvania“

SIBIU

Strada Cisnădiei 1—5. Edificiile proprii.
recomandă

Asigurări împotriva focului

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile etc. în condiții avantajoase și cu premii ieftine.

Asigurări pe viață

(pentru preceți și învățători confesionali romani gr.-cat. avantajii deosebite) pe cazul morții cu termen fix, cu platire simplă sau dublă a capitalului, asigurări de penziune și de participare la câștig, asig. de zestre și asig. populare pe spese de înmormântare. Mai departe contra accidentelor, infracției (furt prin spargere) asig. p. pagube la apeducte,

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1911 . . . . . K. 5,275,798.28
Capitale asigurate pe viață achitate . . . . . „ 5,146,556.86
Starea asigurărilor cu sfârșitul anului 1911 } foc „ 127,763,744.—
} viață „ 10,981,222.—
Fonduri de întemeiere și de rezervă . . cor. 2.520,492.—

Prospecte și informații se dau gratuit în birourile Direcțiunii și la toți agenții.

Persoane versate în achiziții cu cersuri bune de cunoștință se primesc în condiții favorabile în serviciul institutului.

(E. 56—?)

A apărut

ANTOLOGIONUL sau MINEIUL

tomul I. carele cuprinde în sine *slujbele dumnezeștilor sărbători, a Născătoarei de Dumnezeu și ale sfinților* de pe lunile: Septembrie, Octombrie, Noiembrie și Decembrie.

Prețul tomului I. legat în piele și cu copcii este 32 cor. și se spedează imediat.

Lunile din Ianuarie până în August vor fi cuprinse în tomul II. care e în lucrare.

Prețul tomului II, se va fixa ulterior și va fi în raport cu prețul tomului I.

A apărut

Apostolul

sau Faptele și Epistolele sf. Apostoli f. 4.

Prețul leg. în piele 22 cor. leg. în lux face 44 coroane.